

حکمت

دعای ۲۵ صحیفه سجاده
امام سجاده (ع)

خدایا! به باقی ماندن فرزندانم و به شایسته نمودنشان برای پیروی از من و به بهره‌مند شدنم در دنیا و آخرت از ایشان، بر من ممت گذار. خدایا! عمر آنان را به سود من طولانی کن و مدت زندگی آنها به خاطر من بیفز

کدام یک از فیلم‌های مربوط به اعتیاد را در جمع خانواده ببینیم؟

تاریکی روی پرده سینما

زهرا صالحی نیا

کارشناس
سواد رسانه

فیلم‌ها و سریال‌های زیادی درباره اعتیاد و تأثیر آن بر فرد و خانواده و جامعه ساخته شده است. اکثر این آثار قابلیت دیدن در جمع خانواده را ندارند چرا که در رتبه‌بندی سنی فیلم و سریال آثاری که اشاره به مواد مخدر، مصرف مواد مخدر و همچنین نمایش مواد مخدر داشته باشند برای کودکان و نوجوانان زیر ۱۳ سال مناسب نیستند اما برخی از این آثار قابل تامل هستند و نکات مفیدی درباره این معضل جدی را مطرح می‌کنند. برخی از این آثار اجتماعی قابلیت نمایش در جمع خانواده را ندارند اما بهتر است والدین آنها را تماشا کنند. دسته‌ای از آثار مربوط به اعتیاد در نمایش مواد مخدر و مصرف آن افراط کرده و تصاویری را به تماشاگر نشان می‌دهند که روح او را می‌آزارد. اما دسته دیگری بیشتر به جنبه آسیب‌زای اعتیاد روی فرد و خانواده و جامعه می‌پردازد و بیشتر در دسته آثار اجتماعی انتقادی قرار می‌گیرد. اعتیاد مساله‌ای دور از مانیست. برخی از تصاویر استعمال دخانیات و مواد مخدر حتی گاهی نوجوانان را علاقه‌مند به مصرف و تجربه یکبار به این مواد می‌کنند. مراقبت و حتی همراهی نوجوان در تماشای این آثار و بعد از آن گفت‌وگو درباره آنها می‌تواند آثار تخریبی بسیاری از این فیلم‌ها و سریال‌ها را کمتر کند.

خون بازی

اثر رخشان بنی اعتماد و با بازی باران کوثری روایت اعتیاد دختر جوانی از طبقه مرفه است که مادرش تلاش می‌کند با همراهی او، پله پله از اعتیاد دورش کند. خون بازی تصاویری بی‌پرده و چرکی از مصرف مواد مخدر و تزریق آن نمایش می‌دهد که مناسب خانواده و هر فردی نیست. فیلم خون بازی از آن دسته فیلم‌هایی است که بیش از آن که توصیه به دیدن شود، توصیه به ندیدن آن در اینجا می‌کنیم. فیلم روایت خستگی و بیچارگی یک معتاد و خانواده اوست که اگرچه درصدد ترک هستند اما نمی‌توانند از این شدت ماجرا فرار کنند و سختی ترک را به خوبی نمایش می‌دهد.

فیلم خون بازی نمایش خرد شدن شخصیت یک معتاد در طلب مواد مخدر است. این که فشار اعتیاد به اندازه‌ای است که معتاد را مجبور به انجام هر کاری می‌کند. نمایش این فشار و مواجهه با سختی و عمق اعتیاد امکان درک اعتیاد را به تماشاگر می‌دهد. اگرچه برانگیختن حس همدلی در این زمینه باید با احتیاط انجام شود اما شعار معتاد مجرم نیست بلکه به عنوان یک بیمار با او برخورد شود در بسیاری از این فیلم‌ها مستتر است. همراهی و همدلی با معتاد و حمایت در جهت ترک اعتیاد در مقایسه با درد و سختی جسمی و روحی که معتاد در مسیر ترک اعتیاد می‌کشد، شاید آسان‌ترین کاری باشد که از طرف اطرافیان برای او انجام می‌شود. شناخت اعتیاد، شرایط، فشارهای جسمی و روحی و راه‌های جلوگیری یا کمک به یک معتاد، نکاتی است که در فیلم‌های آسیب‌شناسی با موضوع اعتیاد و مواد مخدر سعی شده به آنها پرداخته شود.

متری شیش و نیم

ساخته سعید روستایی اثری طولانی و پر جزئیات با داستانی پرکشش است که گرچه شخصیت اصلی معتاد نیست اما به مساله مواد مخدر و قاچاق آن می‌پردازد. ساخته دیگر سعید روستایی به نام ابد و یک روز هم به تأثیر اعتیاد در یک خانواده می‌پرداخت. مواد مخدر در هردو اثر کارگردان باعث ویرانی و تباهی زندگی تک‌تک افراد بود، از فروشنده و قاچاقچی تا مصرف‌کننده هر کدام به نوعی در این تباهی سهیم هستند و زندگی‌شان درگیر آن مساله است. شخصیت‌های آثار سعید روستایی تنها یک جنبه تاریک ندارند حضور خانواده، کودکان و عشق باعث می‌شود که بیشتر شخصیت معتاد یا مواد فروش را بشناسیم و بعد در مواجهه با تصمیمی که می‌گیرد به این مساله فکر کنیم که چه عواملی این فرد را به جایی که ما می‌بینیم رسانده است.

متری شیش و نیم، گرچه تصویر خشن و بی‌پرده‌ای را نمایش می‌دهد اما سعی می‌کند دوسوی ماجرای مواد مخدر را نمایش دهد، پلیس که با وجود تمام فشارهای خانواده و شرایط سخت کاری با تلاش تمام به دنبال گرفتن مجرم است و گروهی که درگیر مساله مواد مخدر هستند، معتادان که زندگی خود و خانواده‌شان را به تباهی کشانده‌اند و قاچاقچی و رئیس باند که با وجود پول فراوانی که از این تجارت به دست آورده‌اند باز هم نتوانستند خوشبختی و آرامش کامل را داشته باشند.

فیلم متری شیش و نیم علاوه بر مساله اعتیاد، به سختی‌های کار پلیس مواد مخدر هم می‌پردازد، گرچه مجرم این فیلم تنها یک مجرم سیاه و خبیث نیست و حتی در لحظاتی تماشاگر را به علت علاقه‌ای که به خانواده دارد، همراه می‌کند اما در آخر، تماشاگر مجازات را حق او می‌داند چرا که نتیجه اعمال او را دیده و با وجود تمام دلایلی که برای کارهای خود می‌آورد به او نمی‌تواند حق بدهد، گرچه او نیز به نوعی قربانی شرایط خانواده و جامعه است اما مسؤولیت فردی او را نباید نادیده گرفت.

دارکوب

ساخته بهروز شعبانی به سال ۱۳۹۶ روایت مادری است که دچار اعتیاد شدیدی شده و از سمت خانواده و همسر طرد گردیده است. امیدی هم برای ترک اعتیاد ندارد چرا که اعتیاد باعث شده نوزادش را از دست بدهد. طی روایت داستان تماشاگر با انتخاب‌های اشتباه و شرایط سخت مهسا، مادر معتاد فیلم، مواجه می‌شود. مهسا در پی پیدا کردن فرزندش نزد همسر سابقش بازمی‌گردد که حال با همسر جدیدش و فرزندشان زندگی خوبی دارند. در میان تمام افرادی که مهسا را طرد کرده‌اند و میلی به کمک کردن به او ندارند تنها رویا، همسر دوم شوهرش، به فکر کمک به اوست و تصمیم می‌گیرد به جای طرد، به او در مسیر ترک اعتیادش کمک کند. مهسا از سوی برادر و خانواده طرد شده است و در خانواده جایگاه مناسبی نداشته و سختگیری‌های زیادی به او تحمیل می‌شده و پس از ازدواج نیز با وجود علاقه همسرش، بی‌مهری و بی‌توجهی زیادی از سمت همسرش متوجه او بوده علاوه بر این که پس از مرگ فرضی فرزندش کسی به دنبال او نرفته و مهسای شش سال در سیاه‌ترین لحظات زندگی‌اش تنها بوده و کسی از اطرافیان به فکر همراهی و کمک به او نبوده. رویا، زنی است که میزان و عمق احساس و عاطفه مادری را می‌شناسد و با همین ارتباط و اشتراک به کمک مهسا می‌رود و همسرش را راضی می‌کند مهسا را در مسیر ترک اعتیاد یاری کنند. فیلم با چند پله بهتر شدن مهسا به پایان می‌رسد در حالی که مهسا پذیرفته به خاطر تصمیم‌های شخصی اشتباهی که گرفته فرزندش را با زن دیگری سهیم شود. دارکوب علاوه بر اشتباه‌های خانواده و جامعه، لغزش‌های شخصی را نیز مطرح می‌کند و به هر فرد به صورت مجزا با مسؤولیت جدا نگاه می‌کند و تقصیر را به گردن تنها یک فرد نمی‌اندازد.

مرثیه‌ای برای یک رویا

ساخته دارن آرنوفسکی یکی از مطرح‌ترین فیلم‌ها در زمینه اعتیاد است، فیلم تلخ و سیاه که به هیچ عنوان پیشنهاد نمی‌شود در جمع خانواده آن را تماشا کنید، روایت خانواده‌ای است که هر کدام به نوعی درگیر اعتیاد می‌شوند و همین باعث می‌شود که زندگی و برنامه‌هایی که داشتن به فروپاشی و سیاهی بیانجامد، فیلم مرثیه‌ای برای یک رویا فیلم تأثیرگذاری است از جهت نمایش تأثیر مصرف مواد مخدر بر روان فرد و مسیر سقوطی که دارد.

موسیقی فیلم به شدت تأثیرگذار و همراه با روایت تلخ فیلم است. در این فیلم به لذت مصرف مواد مخدر به صورت عریانی اشاره شده و این نکته در زمان تماشای فیلم باید در نظر گرفته شود، درک میزان لذتی که این افراد از مصرف مواد می‌برند به فهم این مساله که چرا ترک اعتیاد کار سخت است کمک می‌کند. در فیلم یکی از شخصیت‌های اصلی اعتیاد به تماشای تلویزیون و مصرف قرص‌های لاغری دارد، نمایش این اعتیاد در کنار اعتیاد به مواد مخدر نشان دهنده دیدگاه کارگردان است که هردوی این اعتیادها به هدر رفت عمر فرد می‌انجامد و نتیجه‌ای جز از دست دادن زمان‌های طلایی زندگی ندارد.